

АННОТАЦИЯ

диссертационной работы Уалиевой Назым Толеубековны «Психолого-педагогические условия организации самостоятельной работы студентов на основе компетентностного подхода», представленной на соискание степени доктора философии (PhD) по специальности 6D010300–Педагогика и психология

Актуальность исследования определяется востребованностью на рынке педагогического труда компетентной «самообразующейся» личности, владеющей техниками самостоятельной работы для решения профессиональных и социальных задач, способной к адаптации в профессиональном сообществе и поддержке инноваций в образовательной среде. Требуемое качество профессиональной подготовки предусматривает компетентностный подход, когда обучение направлено на становление у обучающегося потребности к самообразованию и самореализации, развитие готовности развивать новые компетенции. Такая направленность обучения требует актуализации ценностно-смыслового аспекта компетентностного подхода (*КП*), который предполагает новый тип образовательных результатов – готовность и способности разрабатывать собственную стратегию профессионального мышления, поведения и деятельности.

Таким образом, качество высшего педагогического образования становится возможным при условии формирования в структуре личности будущих педагогов самостоятельности, определяющей самостоятельную работу и самостоятельную деятельность как компоненты самообразования.

Сформированная самостоятельность способствует переходу самостоятельной работы в самостоятельную деятельность в структуре самообразования, что составляет планируемый результат исследования.

Для достижения планируемого результата требуется организация компетентностно-ориентированной самостоятельной работы обучающихся (*СРО*). При такой организации СРО становится формой непрерывности и преемственности в 3-ступенчатой подготовке по педагогическим специальностям: бакалавриат – магистратура – докторантура.

Компетентностное направление модернизации образовательной системы представлено в исследованиях К.М. Арынгазина, В.И.Байденко, В.Ф. Балашовой, М.Б. Баликаевой, А.В. Баранникова.

Педагогическим проблемам компетентностного подхода в структуре учебно-воспитательного процесса посвящен ряд работ (Т.А.Крюкова, О.Е. Левицкая, Р.П. Мильруд, А.М. Новиков, О.Ю. Перцева, Н.Ф. Радионова, В.В. Сериков, Н.М. Слаутина, П.И. Третьяков, А.П. Тряпицына, Н.В. Фомин и др.).

В работах зарубежных и российских ученых (Н.Spencer, Т.Ribot, W.V.Cannon, D.Blum, И.А. Зимняя, Дж. Равен, В.В. Сериков, Н.В. Чекалева, Э.Ф. Зеер и др.) дается обстоятельный анализ контекстно-компетентностного подхода, интегрирующего предметное и социальное содержание будущей

профессиональной деятельности для перевода учебной деятельности студентов в профессиональную деятельность специалистов.

В ряде педагогических исследований (В.А. Болотов, Е.В. Бондаревская, Н.Н. Двурличанская, Н.В. Днепровская, Д.С. Ермаков) специально выделяется роль самостоятельной работы студентов в формировании их исследовательской компетентности.

В советской психологии, в процессе переосмысления предмета психологии, подчеркивалось значение перестройки ее концептуального аппарата на основе парадигмы развития личности, становления потребности к самообразованию и самореализации личности (Л.Ф. Бурлачук, М.В. Грицаенко, А.В. Дорин, О.В. Митина, С.П. Баранов).

Несмотря на то, что проблемы психологической готовности обучающихся к деятельности самообразования на основе формирования устойчивых мотивов признаны ранее (H.Freudenberger, H.Perlman, A.Brouwers, R.J.Burke, В.М.Вурне и др.), только в настоящее время сущностное значение СРО в контексте Болонского процесса становится предметом пристального внимания исследователей (J.T. Cascioppo, S. Chen, W. Dryden и др.).

Психологические идеи личностного и индивидуального подходов к организации самостоятельной работы студентов в процессе совместного обучения исследуются в работах О.О. Косякова, В.Е. Медведева, Ю.А. Рокицкой, А.С. Хромовой и др.

Различным проблемам компетентностного подхода и организации СРО посвящены труды казахстанских исследователей: С.К. Абильдиной, С.Б. Абдыгаппаровой, С.А. Абдыманапова, А.Е. Абылкасымовой, Н.А. Балабановой, А.Б. Бекмановой, А.А. Булатбаевой, С.А. Жолдасбековой, А.Е. Жумабаевой, А. Жунусбековой, С.М. Кенесбаева, А.К. Мынбаевой и др.

Однако в отечественной психолого-педагогической науке нет специальных комплексных исследований, предмет которых - самостоятельная работа студентов, учитывающая непрерывное усложнение педагогической деятельности и направленная на интеграцию организационно-процессуальной и личностно-формирующей сторон в учебном процессе на основе компетентностного обучения.

Учитывая недостаточную разработанность проблемы организации СРО на компетентностной основе, считаем, что научно-теоретическое обоснование создания психолого-педагогических условий для организации компетентностно-ориентированной СРО позволит реализовать целостный подход к развитию личности на основе самообразования, а экспериментальное исследование позволит установить ее влияние на развитие субъектности обучающегося.

Экспериментальное исследование особенностей организации СРО на компетентностной основе вызвано отсутствием специального экспериментального психолого-педагогического анализа данной проблемы, что усиливает актуальность и определяет изучение организации

компетентностно-ориентированной самостоятельной работы и ее влияния на развитие субъектности обучающихся.

Организацию СРО на основе КП следует направить на решение имеющихся в теории и практике **противоречий**:

- между неподготовленностью выпускника школы к самостоятельной работе в условиях самообразования и востребованной приоритетной ролью СРО в условиях компетентностного обучения в вузе;

- между современными требованиями общества к выпускнику как компетентной «самообразующейся» личности, владеющей техниками самостоятельной работы для решения профессиональных и социальных задач, и недооценкой дидактических возможностей этого вида субъектной деятельности студентов как средства обучения, способного формировать и развивать профессионально-предметную компетентность;

- между осознанной потребностью в освоении будущими учителями технологий самоорганизации и отсутствием результативного подхода к организации этого процесса, ввиду фрагментарности разработки теоретических основ содержания, методов, средств и условий СРО.

Указанные противоречия определили **проблему** исследования, которая заключается в необходимости корреляции современного образовательного процесса с такой его ведущей формой обучения, как СРО, основанной на подготовке «самообразующегося» специалиста»

Таким образом, актуальность, недостаточная научная и практическая разработанность проблемы обусловили выбор **темы исследования**: «Психолого-педагогические условия организации самостоятельной работы студентов на основе компетентностного подхода».

Цель исследования – теоретическое и экспериментальное обоснование психолого-педагогических условий организации компетентностно-ориентированной СРО как ведущей формы обучения в современном вузе.

Объект исследования – самостоятельная работа студентов в условиях образовательного процесса в вузе.

Предмет исследования - психолого-педагогические условия организации содержательных компонентов самостоятельной работы студентов (организационно-процессуального и личностно-формирующего) на основе компетентностного обучения.

Гипотеза: СРО способствует становлению компетентного педагога если:

- психолого-педагогические условия ее организации отражают единство внутренних и внешних компонентов деятельности, направлены на интеграцию умений и способностей самостоятельной работы, самостоятельности и самообразования;

- самостоятельная работа строится на основе профессиональных задач современной педагогики;

- разработано учебно-методическое обеспечение ее организации на основе КП, создающее и поддерживающее пространство личностного и профессионального развития.

В соответствии с проблемой, объектом, предметом и целью были следующие задачи исследования:

- уточнить роль и место самостоятельной работы студентов в аспекте парадигмы компетентностного подхода к обучению в вузе и методологических подходов теории формирования самостоятельности обучающихся (раздел 1);

- разработать научно-практическую модель компетентностно-ориентированной СРО для студентов педагогических специальностей: обосновать психолого-педагогические характеристики компетентностно-ориентированной самостоятельной работы студентов, систематизировать учебно-методическое обеспечение (раздел 2);

- определить психолого-педагогические условия эффективной организации компетентностно-ориентированной СРО (подраздел 3.1);

- провести мониторинг формирования профессиональной компетентности обучающихся в условиях самостоятельной учебно-познавательной и учебно-исследовательской деятельности (подраздел 3.2).

Ведущая идея исследования: самостоятельность и самостоятельная деятельность коррелируют как компоненты самообразования в условиях компетентностно-ориентированной СРО, когда студент сам выполняет подавляющее большинство функций управления своей учебной деятельностью, осознает мотив, четко формулирует цель, разрабатывает программу действий, реализует запланированное, контролирует и оценивает результаты своих действий.

Теоретико-методологическую основу исследования составляют: а) теории профессиональной подготовки студентов и магистрантов (С.А. Абдыманапов, А.Ш. Алимжанова, А.А. Булатбаева, М.Е. Ержанов, Р.К. Касенова, С.М. Кенесбаев, А.Е. Абылкасымова, К.М. Беркимбаев, Н.Н. Хан); теории организации самостоятельной работы на практико-центрированной основе: в процессе профессионального обучения будущего педагога (А.А. Сарсембаева, Ж.Б. Умирбекова, Н.Н. Нурахметов, М.М. Мирзахметов) и профессионального развития учителя (Г.А. Омарова, Г.К. Ордабаева, Ю.Н. Пак, С.Т. Ыбышова, М. Джадрина); студентов в учебно-познавательной деятельности (А.К. Козыбай, Л.Я. Мелкозерова, Н.В. Мирза, Р.А. Сулейменова); б) учение о формировании самостоятельности личности в условиях профессиональной и коммуникативной подготовки субъектов образовательного процесса (С.М. Джакупов, А.К. Сатова, Н.Б. Жиенбаева, О.С. Сангилбаев, А.Р. Ерментаева и др; в) концепции комплексного подхода к изучению личности и психологическим условиям формирования ориентированной самостоятельной деятельности современных студентов (Т.С. Садыков, Ж.И. Намазбаева); г) концепции формирования мотивационного компонента самостоятельной работы личности (А.В. Батаршев, Р.М. Гаранина, Н.Ф. Талызина).

Методы исследования: *теоретические:* междисциплинарный анализ и синтез методологических, психолого-педагогических исследований по проблеме исследования, базовых понятий, законодательной базы, эффективного опыта организации СРО; *эмпирические:* наблюдение, тестирование, опрос, анкетирование, эксперимент, анализ результатов самостоятельной работы обучающихся, *математической статистики.*

Научная новизна и теоретическая значимость исследования состоит в следующем:

- раскрыты и обоснованы содержательные характеристики компетентностно-ориентированной СРО;
- определено учебно-методическое обеспечение компетентностно-ориентированной СРО;
- разработан комплекс условий для организации компетентностно-ориентированной СРО при подготовке будущих учителей и определены ее развивающие возможности;
- установлено влияние организации компетентностно-ориентированной СРО на профессионально-личностное становление обучающихся.

Практическая значимость исследования определяется возможностью использования содержательных характеристик компетентностно-ориентированной СРО, ее учебно-методического обеспечения, методических указаний, а также психолого-педагогических условий организации для совершенствования самостоятельной работы студентов в структуре высшего профессионального образования, преемственности процессов самообразования и профессионального саморазвития в системе непрерывного педагогического образования.

Положения, выносимые на защиту:

1. Компетентностно-ориентированная СРО призвана развивать профессиональную компетентность будущих педагогов, обусловленную профессиональными задачами, структурой и содержанием педагогической деятельности. Компетентностно-ориентированная СРО имеет целью развитие такой самостоятельности обучающегося, когда он сам организует познавательную деятельность, выстраивая ее в полном цикле (целеполагание, планирование, анализ, рефлексия, самооценка), осуществляет профессиональное самосознание, дает самооценку своих профессионально-направленных возможностей.

2. Учебно-методическое обеспечение СРО основано на решении субъектно-ориентированных и внутренне обусловленных учебно-профессиональных задач, отражающих специфику специальности и современной педагогической деятельности, задачи развития образования в Республике Казахстан, имеющих вариативный, дифференцированный и индивидуализированный характер.

Усложнение учебно-профессиональных задач от 1-го курса к выпускному осуществляется за счет разнообразных форм организации и методов учебно-познавательной и научно-исследовательской деятельности

обучающихся, направленной на интеграцию внешних и внутренних компонентов деятельности.

Психологическое обеспечение компетентностно-ориентированной СРО реализуется посредством поддержки преподавателями образовательной деятельности студентов при возникновении у них затруднений продвижения в индивидуальном образовательном маршруте.

3. При организации компетентностно-ориентированной СРО происходит развитие самостоятельности и потребности в самообразовании за счет направленности самостоятельной работы на освоение умений управлять ею, на актуализацию волевых качеств личности на основе четкого определения критериев модульно-рейтинговой системы оценки, обязательной рефлексии (личностной, интеллектуальной, коммуникативной, кооперативной), учета субъектного опыта обучающегося.

4. Освоение студентами ценностно-смысловой основы самостоятельной работы базируется на развитии экзистенциальной сферы личности, которое поддерживается такими формами СРО, как дискуссия, рефлексивный практикум (тренинг), других форматов учебной коммуникации.

5. Критерием продуктивности разработанной совокупности психолого-педагогических условий организации СРО является уровень сформированности психолого-педагогического, предметного, методического, личностного компонентов профессиональной компетентности. Показателем результативности реализации психолого-педагогических условий организации компетентностно-ориентированной СРО являются: а) интерес к профессиональной деятельности у обучающегося, способствующий развитию потребностей самообразования; б) уровень развития ключевых компетенций.

6. В ходе исследования выявлены дополнительные условия (организационно-педагогические), заключающиеся в целесообразности проведения мониторинга промежуточных результатов развития самостоятельности студентов педагогических специальностей.

7. Внедрение в практику разработанных психолого-педагогических условий организации компетентностно-ориентированной СРО позволяет диагностировать положительное влияние этих условий на личностное и профессиональное развитие студентов, что проявляется в осознании ими ценностно-смысловой основы профессиональной деятельности, в развитии умений решать профессиональные задачи.

Апробация результатов исследования.

Основные положения, теоретические и практические результаты исследования обсуждались на международных конференциях:

Международная научно-практическая конференция «Козыбаевские чтения – 2013: Казахстан в мировых культурно-цивилизационных процессах» (Петропавловск, 2013); Международная научно-практическая конференция «Профессиональная подготовка во Внутренних войсках: развитие теории и совершенствование практики» (Петропавловск, 2014); Всероссийская

научная конференция с международным участием «Непрерывное педагогическое образование в современном мире: от исследовательского поиска к продуктивным решениям. Образовательный процесс в вузе в условиях внедрения образовательных и профессиональных стандартов» (Санкт-Петербург, 2015); II международная научно-практическая конференция «Инновации в образовании: поиски и решения» (Астана, 2015); VI Международная научно-практическая конференция «Наука и мы» (Кокшетау, 2015); Всеукраинская научно-практическая конференция «Научно-методическое сопровождение инновационной деятельности в условиях малого города и сельской местности» (Запорожье, 2015); Международная научно-практическая конференция «Национальная гвардия на страже Независимости страны: теория и практика служебно-боевой деятельности (к 25-летию Независимости Республики Казахстан» (Петропавловск, 2016); XIII Международная заочная конференция «Развитие науки в XXI веке» (Харьков, 2016).

Публикации. Содержание диссертационной работы нашло отражение в 21 научных трудах, из них: 3 – в научных изданиях, рекомендованных Комитетом по контролю в сфере образования и науки; 1 – в научном издании, входящем в базу данных Scopus, 5 – в материалах международных конференций, в том числе 3 - в материалах зарубежных конференций, 5– в научном журнале, 2 – в зарубежном научном журнале, 2 – в международном форуме.

Объем и структура диссертации. Диссертация включает введение, три раздела, заключение, список использованных источников и приложения. Работа изложена на 173 страницах машинописного текста и иллюстрирована 13 рисунками и 21 таблицами.

Уалиева Назым Төлеубековнаның
6D010300–Педагогика және психология мамандығы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынған «Студенттердің
өзіндік жұмыстарын құзыреттілік тәсіл негізінде ұйымдастырудың
психологиялық-педагогикалық шарттары» тақырыбындағы
диссертациялық жұмысының

АННОТАЦИЯСЫ

Зерттеудің көкейкестілігі. Білім беру ортасында кәсіби қоғамдастық пен инновациялық қолдауға бейімделу қабілеті, әлеуметтік мақсаттар мен кәсіби шешім қабылдау үшін, өздік жұмыстарының техникасын меңгерген, нарықтағы педагогикалық еңбек «өздігінен білім алатын» құзыретті тұлғаны талап етуді анықтайды. Қажетті сапалы кәсіби дайындық, білім алушының өздігінен білім алуы мен өздігінен жүзеге асуына, жаңа құзыреттіліктердің даму даярлығын қарастырады. Осындай оқытудың бағыттылығы құзыреттілік тәсілдің (ҚТ) құнды-мағыналық аспектісін белсендіруді талап етеді. ҚТ білім нәтижелерінің жаңа түрін – кәсіби ойлау, мінез және қызмет стратегиясын әзірлеуге даярлық пен қабілетті қамтиды.

Сөйтіп, жоғары педагогикалық білім сапасы өздігінен білім алу бөліктері ретінде өздік қызмет пен өздік жұмысты айқындайтын болашақ педагогтің дербес тұлға құрылымында қалыптасу жағдайында мүмкіндікке ие бола алады.

Қалыптасқан дербестік өздігінен білім алу құрылымында өзіндік жұмыстан жеке қызметке көшуге өз ықпалын тигізеді де, зерттеудің жоспарлы нәтижесін құрастырады.

Жоспарланған нәтижеге жету үшін құзыретті-бағдарланған білім алушылардың өзіндік жұмысын (БӨЖ) ұйымдастыру қажет. Мұндай ұйымдастыруда педагогикалық мамандықтар бойынша 3 сатылы даярлық: бакалавриат – магистратура – докторантура, БӨЖ үздіксіздік және сабақтастық түріне айналады.

Білім беру жүйесін жаңартудың құзыретті бағыты К.М. Арынгазиннің, В.И.Байденконың, В.Ф. Балашованың, М.Б. Балакаеваның, А.В. Баранниковтің зерттеулерінде көрсетілген.

Оқу-тәрбие үдерісінің құрылымындағы құзыретті тәсілдің педагогикалық мәселелеріне бірқатар еңбектер арналған (Т.А. Крюкова, О.Е. Левицкая, Р.П. Мильруд, А.М. Новиков, О.Ю. Перцева, Н.Ф. Радионова, В.В. Сериков, Н.М. Слаутина, П.И. Третьяков, А.П.Тряпицына, Н.В. Фомин және т.б.).

Шетелдік және ресейлік ғалымдардың еңбектерінде (Н. Spencer, Т. Ribot, W.B. Cannon, D. Blum, И.А. Зимняя, Дж. Равен, В.В. Сериков, Н.В. Чекалева, Э.Ф. Зеер и др.) оқу қызметінен кәсіби қызметке көшу үшін болашақ мамандықтың пәндік және әлеуметтік мазмұнын кіріктіретін контекстілі-құзыретті тәсілдің жан-жақты талдауы берілді.

Бірқатар педагогикалық зерттеулерде (В.А. Болотов, Е.В. Бондаревская, Н.Н. Двурличанская, Н.В. Днепровская, Д.С. Ермаков) зерттеушілік құзыреттіліктің қалыптасуына студенттердің өзіндік жұмысының рөлі арнайы анықталады.

Кеңестік психологияда, психология пәнін қайта игеру үдерісінде өздігінен білім алу және тұлғалық өзін-өзі айқындауды қалыптастыру, тұлғалық даму парадигмасы негізінде тұжырымдамалық аппаратты қайта құру мағынасына назар аударылды (Л.Ф. Бурлачук, М.В. Грицаенко, А.В. Дорин, О.В. Митина, С.П. Баранов).

Тұрақты уәждеме қалыптастыру негізінде өздігінен білім алу қызметіне білім алушылардың психологиялық даярлығының мәселелеріне қарамастан (Н. Freudenberger, Н. Perlman, А. Brouwers, R.J. Burke, В.М. Вурне және т.б.), Болон процесіне сәйкес БӨЖ мән-мағынасы тек қазір ғана зерттеушілердің басты назарында болып отыр (J.T. Cascioppo, S. Chen, W. Drydeni др.).

Студенттердің өзіндік жұмысын ұйымдастыруға тұлғалық және жекетәсілдің психологиялық идеялары О.О. Косяковтің, В.Е. Медведевтің, Ю.А. Рокицкаяның, А.С. Хромованың және т.б. жұмыстарында зерттелген.

БӨЖ ұйымдастыру мен құзыретті тәсілдің түрлі мәселелеріне қазақстандық зерттеушілердің: С.К. Абильдиннің, С.Б. Абдыгаппарованың, С.А. Абдыманаповтың, А.Е. Абылкасымованың, Н.А. Балабанованың, А.Б. Бекманованың, А.А. Булатбаеваның, С.А. Жолдасбекованың, А.Е. Жумабаеваның, А. Жунусбекованың, С.М. Кенесбаевтің, А.К. Мынбаеваның және т.б. еңбектері арналған. Алайда отандық психология-педагогикалық ғылымда құзыретті оқыту негізіндегі оқу үдерісінде тұлғалық-қалыптастырушы және ұйымдастырушылық-процессуалды байланысты кіріктіруге бағытталған және педагогикалық қызметті үздіксіз күрделендіруді ескеретін арнайы кешенді зерттеулер жоқ.

Құзыреттілік негізінде БӨЖ ұйымдастыру мәселелері жеткіліксіз әзірленгендігін ескере отырып, құзыретті-бағдарланған БӨЖ ұйымдастыру үшін психологиялық-педагогикалық шарттар жасаудың ғылыми-теориялық негіздемесі өздігінен білім алу негізінде тұлғаны дамытуды тұтас тәсілді іске асыру мүмкіндігін береді деп санаймыз, ал сынамалы зерттеу білім алушының субъектілігін дамытуға тигізер ықпалын анықтау мүмкіндігін береді.

Құзыреттілік негізінде БӨЖ ұйымдастыру ерекшеліктерін сынамалы зерттеу бұл мәселені арнайы психологиялық-педагогикалық талдаудың болмауынан туындап отыр. Осы жайт құзыретті-бағдарланған өзіндік жұмысты ұйымдастыруды зерттеу мен өзектілігін, оның білім алушының субъектілігін дамытуға ықпалын күшейте түседі.

ҚТ негізінде БӨЖ ұйымдастыру теориясы мен тәжірибесінде **қарама-қайшылықтарды** шешуге бағыттау керек:

- өздігінен білім алу жағдайында өзіндік жұмысқа мектеп түлегінің даяр еместігі және жоғары оқу орында құзыретті оқыту жағдайында БӨЖ басымдық рөлінің қажеттігі арасындағы;

- кәсіби және әлеуметтік міндеттерді шешу үшін жеке жұмыс

техникасын меңгерген, «өздігінен білім алушы» құзыретті тұлға ретінде түлекке қоғамның қазіргі талаптары мен студенттердің субъектілік қызмет түрлерінің дидактикалық мүмкіндіктерін жеткілікті бағаламау арасындағы;

- өздігінен ұйымдастыру технологияларын болашақ мұғалімдердің меңгерудегі саналы қажеттілігі мен, БӨЖ шарттары, құралдары, әдістері және мазмұнның теориялық негіздерін әзерлеудегі үздіктік - бұл үдерісті ұйымдастыруда нәтижелі тәсілдің болмауы арасындағы қарама-қайшылықтар.

Көрсетілген қарама-қайшылықтар зерттеу мәселесін айқындай түсті - өздігінен білім алушымаманды дайындауға негізделген БӨЖ оқытудың жетекші түрінде қазіргі білім үдерісінде өзара байланыс жасау қажеттігін анықтап отыр.

Сөйтіп, мәселенің өзектілігі, ғылыми және тәжірибелік әзірлігінің жеткіліксіздігі **зерттеу тақырыбын:** «Студенттердің өзіндік жұмыстарын құзыреттілік тәсіл негізінде ұйымдастырудың психологиялық-педагогикалық шарттары» таңдауға жетеледі.

Зерттеу мақсаты – заманауи жоғары оқу орнында оқытудың жетекші түрі ретінде құзыретті-бағдарланған БӨЖ ұйымдастырудың психологиялық-педагогикалық шарттарының теориялық және тәжірибелік негіздемесі.

Зерттеу нысаны– жоғары оқу орнында білім беру үдерісі жағдайындағы студенттердің өздік жұмысы.

Зерттеу пәні – құзыретті оқыту негізінде (ұйымдастырушылық-процессуалды және тұлғалық-қалыптастырушы) студенттердің өзіндік жұмысының мазмұндық компонентерін ұйымдастырудың психологиялық-педагогикалық шарттары.

Зерттеу болжамы: БӨЖ құзыретті педагогтің қалыптасуына ықпал етеді, егер:

- оны ұйымдастырудың психологиялық-педагогикалық шарттары қызметтің ішкі және сыртқы бөліктерінің бірлігін көрсете білсе, өздік жұмыстың, дербестіктің және өздігінен білім алудың машықтары мен қабілеттерін кіріктіруге (интеграциялауға) бағытталса;

- өздік жұмыс заманауи педагогиканың кәсіби міндеттеріне негізделсе;

- жеке және кәсіби даму кеңістігін құрастыратын және қолдайтын КД негізінде оны ұйымдастырудың оқу-әдістемелік қамсыздандырылуы әзірленсе, БӨЖ құзыретті педагогтің қалыптасуына ықпал етеді.

Зерттеудің мәселесіне, нысанына, пәніне, мақсатына сәйкес, келесі міндеттер қойылып отыр:

- білім алушылардың өздігінен білім алуды қалыптастыру теориясының әдіснамалық қатынасын және жоғары оқу орнында оқытуға құзыретті қатынас парадигмасы тұрғысынан студенттердің өздік жұмысының орны мен рөлін нақтылау (1 бөлім);

- педагогикалық мамандықтар студенттеріне арналған құзыретті-бағдарланған БӨЖ ғылыми-тәжірибелік моделін әзірлеу: студенттердің

құзыретті-бағдарланған өздік жұмысының педагогикалық сипатын негіздеу, оқу-әдістемелік қамсыздандыруды жүйелеу (2 бөлім);

- құзыретті-бағдарланған БӨЖ тиімді ұйымдастырудың психологиялық-педагогикалық жағдайын анықтау (3.1 бөлім);

- зерттеудегі БӨЖ сынақтық ұйымдастыру жағдайында білім алушылардың кәсіби құзыретін қалыптастыру мониторингісін жүргізу (3.2 бөлім).

Зерттеудің жетекші идеясы: құзыретті-бағдарланған БӨЖ жағдайында өздігінен білім алу бөліктері жеке қызмет және дербестік тұрпатында өзара байланыс жасайды, ендеше студент өз оқу қызметін басқарудың басым функцияларын өзі атқарады, мақсатты өзі нақты айқындайды, іс-әрекет бағдарламасын әзірлейді, жоспарланғанды жүзеге асырады, өз іс-әрекетінің нәтижесін бағалайды және бақылайды.

Зерттеудің теориялық-әдіснамалық негізін: а) студенттер мен магистранттарды кәсіби дайындау теориясы (С.А. Абдыманапов, А.Ш. Алимжанова, А.А. Булатбаева, М.Е. Ержанов, Р.К. Касенова, С.М. Кенесбаев, А.Е. Абылкасымова, К.М. Беркимбаев, Н.Н. Хан); болашақ педагогті кәсіби оқыту үдерісінде, тәжірибеге бағытталған өзіндік жұмысты ұйымдастыру (А.А. Сарсембаева, Ж.Б. Умирбекова, Н.Н. Нурахметов, М.М. Мирзахметов) және мұғалімнің кәсіби даму теориясы (Г.А. Омарова, Г.К. Ордабаева, Ю.Н. Пак, С.Т. Ыбышова, М. Джадрина); студенттердің оқу-танымдық қызметі (А.К. Козыбай, Л.Я. Мелкозерова, Н.В. Мирза, Р.А. Сулейменова); б) білім үдерісі субъектілерін кәсіби және коммуникативті дайындау жағдайында тұлғаның дербестігін қалыптастыру туралы ілім (С.М. Джакупов, А.К. Сатова, Н.Б. Жиенбаева, О.С. Сангилбаев, А.Р. Ерментаева және т.б.); в) заманауи студенттердің бағдарланған дербес қызметін қалыптастырудың психологиялық жағдайлары және тұлғаны кешенді зерттеу тұжырымдамалары (Т.С. Садыков, Ж.И. Намазбаева); г) тұлғаның өзіндік жұмысының уәждемелік компонентін қалыптастыру тұжырымдамасы (А.В. Батаршев, Р.М. Гаранина, Н.Ф. Талызина) құрайды.

Зерттеу әдістері: *теориялық:* зерттеу мәселелері, базалық ұғымдар, заңнамалық база, БӨЖ ұйымдастырудың тиімді тәжірибесі бойынша пәнаралық талдау және әдіснамалық, психологиялық-педагогикалық синтез; *эмпирикалық:* байқау, тестілеу, сұрау, сауалнама жүргізу, сынақ, білім алушылардың өздік жұмыс нәтижелерін, *математикалық статистиканы* талдау.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы және теориялық мәнділігі:

- құзыретті-бағдарланған БӨЖ мазмұндық сипаттамасы ашылды және негізделді;

- құзыретті-бағдарланған БӨЖ оқу-әдістемелік қамтамасыз етуі анықталды;

- болашақ мұғалімдерді даярлау барысында құзыретті-бағдарланған БӨЖ ұйымдастыру үшін шарттар кешені әзірленді және оны дамыту мүмкіндіктері анықталды;

- құзыретті-бағдарланған БӨЖ ұйымдастырудың студенттің кәсіби-тұлғалық қалыптасуына ықпалы анықталды.

Зерттеудің тәжірибелік маңыздылығы құзыретті-бағдарланған БӨЖ мазмұнды сипаттамасын қолдану және оның оқу-әдістемелік қамтамасыз ету мүмкіндігімен анықталады, сондай-ақ жоғары кәсіби білім құрылымында студенттердің өздік жұмысын жетілдіру үшін психологиялық-педагогикалық жағдайды ұйымдастыру, педагогикалық үздіксіз білім жүйесінде өздігінен кәсіби даму үдерістерінің сабақтастығымен де айқындалады.

Қорғауға ұсынылатын қағидалар:

1. Құзыретті-бағдарланған БӨЖ болашақ педагогтердің педагогикалық қызметінің мазмұны мен құрылымын, кәсіби құзыреттілігін, берілген кәсіби міндеттерді дамытуға арналған. Құзыретті-бағдарланған БӨЖ ол өзі танымдық қызметті ұйымдастырады, кәсіби өзіндік құруды жүзеге асыру, толық кезеңде орнықтыру (мақсатты тұжырымдау, жоспарлау, талдау, рефлексия, өзін-өзі бағалау) өзінің кәсіби-бағытталған мүмкіндіктерін бағалауға, білім алушылардың өздігінен даму мақсатына ие.

2. БӨЖ оқу-әдістемелік қамтамасыз ету Қазақстан Республикасында вариативті, сараланған және дербес мінезге тән білім беруді дамыту міндеттері, заманауи педагогикалық қызметі мен мамандықтың ерекшелігін айқындайтын, оқу-кәсіби міндеттерді талқылаған және субъектілі-бағытталған шешімдерге негізделген.

Қызметтің ішкі және сыртқы компоненттерін біріктіруге бағытталған білім алушының ғылыми-зерттеушілік қызметі мен оқу-танымдық тәсілдер мен әртүрлі формаларды ұйымдастыру есебінен 1-ші курстан оқу бітіргенше күрделенген оқу-кәсіби міндеттерін қамтамасыз етеді.

Құзыретті-бағдарланған БӨЖ психологиялық қамтамасыз ету жекелей білім беру жолында қозғалыстағы қиыншылықтар болған жағдайда студенттер білім беру қызметінде оқытушылардың көмегі арқылы жүзеге асырылады.

3. Құзыретті-бағдарланған БӨЖ ұйымдастыруда өзіндік және қажеттіліктер білім алушылардың субъектілі тәжірибе есебі, міндетті рефлексиялар (тұлғалық, зияткерлік, коммуникативті, кооперативті), бағалау жүйесінде модульді-рейтингті критерийлерді нақты анықтау негізінде тұлғаның еріктік сапасын өзектендіруде басқарушылық ептілігін меңгеруде өздік жұмыстарының бағыттары есебінде өздігінен даму жүзеге асырылады.

4. Студенттердің мағыналы-бағалы өздік жұмыстарының негізі экзистенциалды тұлғалық ауқымының дамуы, пікірсайыс сияқты, рефлексиялық практикум (тренинг), БӨЖ формаларымен, басқада оқу коммуникациялық форматына тіректенеді.

5. Құзыретті-бағдарланған БӨЖ ұйымдастыру жоспарланған өнімді критерийлер жағдайында психологиялық-педагогикалық пәндік, әдістемелік, кәсіби құзыреттілік компоненттердің тұлғалық жиынтығын қалыптастыру деңгейі болып табылады. Құзыретті-бағдарланған БӨЖ ұйымдастыру жағдайында психологиялық-педагогикалық шарттарды жүзеге асыру нәтижесінің көрсеткіші: а) өзіндік білім алу қажеттіліктерін дамытуға ықпал

ететін, оқушылардың кәсіби қызметіне деген қызығушылық; б) түйінді құзыреттіліктерді дамыту деңгейі.

6. Зерттеу барысында педагогикалық мамандық студенттерінің өзіндік дамудағы нәтиже аралық сараптама өткізудегі мақсатқа сәйкес екендігін қорытындалайтын қосымша жағдай анықталды (педагогикалық-ұйымдастырушылық).

7. Кәсіби міндеттерді шешу дағдысын дамытуда кәсіби қызмет негізінде мағыналы-бағалы түсінуде студенттердің кәсіби және тұлғалық дамуына жағымды ықпалды белгілеуге, құзыретті-бағдарланған БӨЖ ұйымдастыру жағдайында психологиялық-педагогикалық шарттар жоспарланған тәжірибеге енгізу мүмкіндігі туындайды.

Зерттеу нәтижелерінің мақұлдануы

Зерттеудің теориялық және тәжірибелік нәтижелері, негізгі ережелер халықаралық конференцияларда талқыланды:

«Қозыбаев оқулары-2013: әлемдік мәдени-өркендеу үдерісіндегі Қазақстан» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы (Петропавл, 2013); «Ішкі әскерлердегі кәсіби дайындық: теорияны дамыту және тәжірибені жетілдіру» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция (Петропавл, 2014); «Заманауи әлемдегі үздіксіз педагогикалық білім: зерттеушіліктен өнімді шешімдерге ізденіс. Кәсіби білім стандарттарын енгізу жағдайында жоғары оқу орнындағы білім беру үдерісі» атты халықаралық елдердің қатысуымен жалпы ресейлік ғылыми конференция (Санкт-Петербург, 2015); «Білім берудегі инновация: шешім мен ізденіс» атты II халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция (Астана, 2015); «Ғылым және біз» атты VI халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция (Кокшетау, 2015); «Шағын қала және ауылдық жерлер жағдайында инновациялық қызметті ғылыми-әдістемелік сүйемелдеу» атты халықаралық жалпы украиндік ғылыми-тәжірибелік конференция (Запорожье, 2015); «Ұлттық гвардия Ел Тәуелсіздігінің сақшысы: әскери қызмет теориясы және тәжірибесі» атты халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция (Петропавл, 2016); «XXI ғасырдағы ғылымды дамыту» атты XIII сырттай халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция (Харьков, 2016).

Жарияланымдар. Диссертациялық жұмыстың мазмұны 21 ғылыми еңбекте көрініс тапты, оның ішінде: 3 – Ғылым және білім саласындағы бақылау комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда; 1 – Scopus мәліметтер базасына енген ғылыми басылымдарда, 5 – халықаралық конференциялар материалдарында, оның ішінде 3 – шетелдік конференциялар материалдарында, 5 – ғылыми журналда, 2 – шетелдік ғылыми журналда, 2 – халықаралық форумда.

Диссертацияның көлемі және құрылымы. Диссертация кіріспеден, үш бөлімнен, қорытындыдан, қолданылған әдебиет тізімінен және қосымшадан тұрады. Жұмыс 173 беттік мәтін түрінде және 13 сурет пен 21 кестеде беріліп отыр.

ABSTRACT

of the thesis on submitting for a degree of Doctor of Philosophy (PhD) of Ualiyeva Nazym Toleubekovna on "Psychological and educational organizational conditions of students self-dependent work based on the competency approach" in specialty 6D010300-“Psychology and education”

The relevance of research arises from the demand in the sphere of pedagogical work for the competent "self-studying" personality owning the techniques of unsupervised work for the solution of professional and social tasks, able to adaptation in a professional community and support of innovations in the educational environment. Demanded quality of professional training provides competency approach when training is aimed at the formation of a student's need for self-education and self-realization, readiness to develop new competences. Such orientation of teaching demands updating of axiological aspect of the competency approach (CA) which assumes a new type of educational results – readiness and abilities to develop own strategy of professional thinking, behavior and activity.

Thus, quality of the higher pedagogical education becomes possible on condition of formation of the independence in the structure of the future teacher's personality, defining independent work and independent activity as self-education components.

The created independence promotes the transition of independent work to independent activity in the structure of self-education that represents the planned result of a research.

Achievement of the planned result requires the organization of the competency-focused self-dependent work of students. According to such organization, self-dependent work becomes a form of a continuity and succession in 3-staged preparation on pedagogical specialties: a bachelor degree – Master's degree – doctorate.

The competence-based direction of educational system modernization is presented in researches K.M. Aryngazin, V. I. Baydenko, V. F. Balashova, M. B. Balikayeva, A. V. Barannikov.

A number of works is devoted to pedagogical problems of competency approach in the structure of teaching and educational process (T. A. Kryukova, O.E. Levitskaya, R. P. Milrud, A. M. Novikov, O. Y. Pertseva, N. F. Radionova, V. V. Serikov, N. M. Slautina, P. I. Tretyakov, A.P. Tryapitsyna, N. V. Fomin, etc.).

The works of foreign and Russian scientists (H. Spencer, T. Ribot, W.B. Cannon, D.Blum, И.А. Зимняя, J. Raven, V. V. Serikov, N. V. Chekaleva, E.F. Zeer, etc.) give the detailed analysis of the contextual and competency approach. It integrates the subject and social content of future professional activity to transfer the educational activity of students to professional activity of experts.

The role of self-dependent work of students in forming their research competence is specially allocated in a number of pedagogical researches (V. A.

Bolotov, E. V. Bondarevskaya, N. N. Dvulichanskaya, N. V. Dneprovskaya, D. S. Ermakov)

Psychology as a subject and the value of reorganization of its conceptual framework based on the paradigm of personality development was reinterpreted in the Soviet psychology. The establishment of a demand to self-education and self-realization of the personality was emphasized in the works of L.F. Burlachuk, M. V. Gritsayenko, A. V. Doreen, O.V. Mitina, S.P. Baranov.

In spite of the fact that problems of psychological readiness of students for self-education activities based on forming of steady motives are acknowledged before (H. Freudenberger, H. Perlman, A. Brouwers, R.J. Burke, B.M. Byrne, etc.), intrinsic value of self-dependent work in the context of Bologna Process becomes a subject of close attention of researchers only now (J.T. Cacioppo, S. Chen, W. Dryden, etc).

The psychological ideas of personal and individual approaches to the organization of self-dependent work of students in the course of coeducation are researched in the works of O. O. Kosyakov, V. E. Medvedev, Y.A. Rokitskaya, A. S. Khromova, etc.

The works of the Kazakhstan researchers S. K. Abildina, S. B. Abdygapparova, S. A. Abdymanapov, A. E. Abylkasymova, N. A. Balabanova, A. B. Bekmanova, A. A. Bulatbayeva, S. A. Zholdasbekova, A. E. Zhumabayeva, A. Zhunusbekova, S. M. Kenesbayev, A. K. Mynbayeva, etc. are devoted to various problems of competency approach and the organization of self-dependent work.

However, in national psychology and pedagogical science there are no special complex researches with self-dependent work as a subject. It would consider continuous complication of pedagogical activity and directed to integration of organizational, procedural and personality-forming components in educational process based on competency training.

The development of a problem in the organization of self-dependent work based on a competency approach is considered to be insufficient. Therefore, we consider that scientific and theoretical reasons for creation of psychological and pedagogical conditions for the organization of competency-based self-dependent work will allow to realize holistic approach to the development of the personality on the basis of self-education. The experimental research will allow to reveal its influence on the development of the learners' personality.

The experimental research of features of self-dependent work organization based on competency approach is caused by the lack of the special experimental psychological and pedagogical analysis of this problem. It increases relevance and determines studying of the organization of the competence-based oriented self-dependent work and its influence on the development of learners' personality.

The organization of self-dependent work based on competency approach should be aimed at resolving the contradictions found in the theory and practice :

- between unpreparedness of the school leaver to independent work in the conditions of self-education and high-demand priority role of self-dependent work in the conditions of competence-based training in higher education institution;

- between modern requirements of society to the graduate as the competent "self-studying" personality and underestimation of didactic opportunities of this type of subject activities. The school leaver should own the techniques of self-dependent work for the solution of professional and social tasks and the teaching aid is capable to create and develop professional and subject competence;

- between the conscious need for mastering of self-organization technologies by future teachers and lack of productive approach to the organization of this process, in view of fragmentariness of development of theoretical bases of content, methods, means and conditions of self-dependent work.

The specified contradictions determined a research **problem** which involves the need to correlate modern educational process with its leading form of education as the self-dependent work based on training of a "self-studying" specialist".

Thus, relevance, insufficient scientific and practical development of a problem determined the choice of **the subject** of a research: «Psychological and educational organizational conditions of students self-dependent work based on the competency approach»

The purpose of research is theoretical justification and experimental approbation of psychological and educational organizational conditions of students self-dependent work based on the competency approach as the leading form of education in higher education institution.

The object of research is the students self-dependent work in the context of educational process in higher education institution.

The subject of research is psychological and educational organizational conditions of self-dependent work (organizational procedural and personality forming components) based on competency approach.

The hypothesis: self-dependent work contributes to the formation of a competent teacher if:

- psychological and educational organizational conditions reflect the unity of internal and external components of activity, directed to the integration of skills and abilities for unsupervised work, independence and self-education;

- independent work is based on the professional problems of modern pedagogics;

- there is educational and methodological support of their organization based on competency approach, creating and supporting the space for personal and professional development.

In accordance with the problem, object, subject and aim of the research there were the following **research tasks**:

- to specify a role and the place of students self-dependent work in aspect of a paradigm of competency approach to training in higher education institution and methodological approaches of the theory of the formation of independence of students (section 1);

- to develop research and practice model of self-dependent work based on competency approach for students of pedagogical specialties: to prove

psychological and educational characteristics of competence-oriented students self-dependent work, to systematize educational materials (section 2);

- to determine psychological and educational conditions of the effective organization of the competency-oriented self-dependent work (subsection 3.1);

- to carry out monitoring of forming students' professional competence in the context of independent educational and research activities (subsection 3.2).

The leading idea: independence and independent activities correlate as self-education components in the context of the competence-oriented self-dependent work. A student performs a vast majority of management functions of the educational activities, realizes a reason, formulates the purpose accurately, develops the program of actions, brings about what was planned, controls and estimates the results of the actions.

The theoretical and methodological background of the research comprises: a) theories of vocational training of students and Master's students (S. A. Abdymanapov, A. Sh. Alimzhanova, A. A. Bulatbayeva, M. E. Erzhanov, R. K. Kasenova, S. M. Kenesbayev, A.E. Abylkasymova, K.M. Berkimbayev, N. N. Khan); theories of the organization of self-dependent work on the practice-aligned basis: in the course of vocational education of a future teacher (A. A. Sarsembayeva, Z. B. Umirbekov, N. N. Nurakhmetov, M. M. Mirzakhmetov) and professional development of the teacher (G. A. Omarova, G. K. Ordabayev, Y. N. Pak, S. T. Ybyshova, M. Dzhadrina); students in educational cognitive activity (A. K. Kozybay, L. Ya. Melkozerov, N. V. Mirz, R. A. Suleymenov); b) the doctrine about formation of the personality independence in the conditions of vocational and communicative training of subjects of educational process (S. M. Dzhakupov, A. K. Satova, N. B. Zhiyenbayeva, O. S. Sangilbayev, A. R. Ermentayeva and др; c) concepts of an integrated approach to studying of the personality and psychological conditions of formation of the focused independent activity of modern students (T. S. Sadykov, Z. I. Namazbayeva); d) concepts of formation of a motivational component of independent work of the personality (A. V. Batarshiev, R. M. Garanina, N.F. Talyzina).

Research methods: *theoretical:* interdisciplinary analysis and synthesis of methodological, psychological and educational researches on a problem of a thesis, basic concepts, legislative framework, effective experience of the organization of unsupervised work; *empirical:* observation, testing, poll, questioning, experiment, the analysis of results of independent work of students, *mathematical statistics.*

The scientific novelty of the research is in the following:

- substantial characteristics of the competence-oriented self-dependent work are developed and proved;

- educational and methodological materials of the competence-oriented self-dependent work are determined;

- the complex of conditions for the organization of the competence-oriented self-dependent work is determined and its developing opportunities were defined;

- the influence of the organization of the competence-oriented self-dependent work on professional and personal formation of students is established.

Practical significance is determined by a possibility to use its substantial characteristics of the competence-oriented self-dependent work and its educational and methodological materials, as well as psychological and educational organizational conditions for enhancement of self-dependent work of students in the structure of higher education, self-education and professional self-development in the system of life-long pedagogical education.

Positions put forward to the defense:

1. Competence-oriented self-dependent work is supposed to develop the professional competence of the future teachers determined by the professional tasks, structure and the content of pedagogical activity. Competence-oriented self-dependent work is aimed at motivating such independence of the student, when one organizes cognitive activity, building it in its complete cycle (a goal-setting, a planning, the analysis, a reflection and self-assessment), performs professional consciousness, gives a self-assessment of the professional opportunities.

2. The educational and methodological materials of the competence-oriented self-dependent work are based on solving subject-oriented and internal educational and professional tasks. They reflect the features of specialty and the modern pedagogical activities, tasks of development of education in the Republic of Kazakhstan having the variable, differentiated and individualized nature.

Complication of educational and professional tasks from the 1st year to graduation is performed at the expense of various forms of the organization and methods of the educational and research activities of students directed to integration of external and internal components of activities.

Psychological support of the competence-oriented self-dependent work is implemented by means of support the educational activities of the students by teachers in case of difficulties to maintain an individual educational plan.

3. Due to establishing competence-oriented self-dependent work, there is development of independence and need for self-education. It happens at the expense of orientation of self-dependent work on mastering the abilities to manage it, updating of strong-willed qualities of the personality based on accurate determination of criteria of modular and rating system of assessment, obligatory for a reflection (personal, intellectual, communicative, cooperative), taking into consideration subject experience of the student.

4. Mastering of axiological basis of self-dependent work by students is based on development of the existential sphere of the personality, which is supported by such forms of self-dependent work as discussion, reflexive practical work (training), other forms of educational communication.

5. The criterion of productivity of the developed complex is the standard of formation of psychological and educational, subject, methodological, personal components of the professional competence. The indicators of effectiveness of realization of psychological and educational organizational self-dependent work based on competency approach are: a) the interest to the professional activity of the student promoting development of the need of self-education; b) the level of development of key competences.

6. The additional terms and conditions (organizational and pedagogical) are revealed in the course of research. They lie in practicability to monitor the intermediate results of the independence development of students in pedagogical specialties.

7. Practical application of developed psychological and pedagogical conditions of the self-dependent work organization allows to diagnose positive influence of these conditions on personal and professional development of students that is shown in their understanding of axiological basis of professional activity, in development of abilities to solve professional problems.

Approbation of results of a research.

Basic positions, theoretical and practical results of the research were discussed at the international conferences:

The international scientific and practical conference "Kozybayev readings – 2013: Kazakhstan in world cultural and civilization processes" (Petropavlovsk, 2013); The International scientific and practical conference "Professional training in Internal military forces: development of the theory and enhancement of practice" (Petropavlovsk, 2014); The All-Russian scientific conference with the international participation "Life-long pedagogical education in the modern world: from research search to productive decisions. Educational process in higher education institution in the conditions of implementation of educational professional standards" (St. Petersburg, 2015); The II international scientific and practical conference "Innovations in education: searches and decisions" (Astana, 2015); The VI International scientific and practical conference "Science and We" (Kokshetau, 2015); The All-Ukrainian scientific and practical conference "Scientific and methodical maintenance of innovative activities in the conditions of the town and the rural zone" (Zaporizhia, 2015); The International scientific and practical conference "National guard on the guard of the country Independence: the theory and practice of service and fighting activities (to 25th anniversary of Independence of the Republic of Kazakhstan)" (Petropavlovsk, 2016); The XIII International correspondence conference "Development of Science in the 21st Century" (Kharkiv, 2016).

Information on publications:

Main results of the research were published in 21 scientific, including 3- in scientific periodicals recommended by Committee for Control of Education and Science; 1 - in the scientific publication that is a part of the Scopus database, 5 — in the materials of international conferences including, 3 - in the materials of the international conferences, 5 – in scientific magazines, 2 – in foreign scientific magazines, 2 – in the international forum.

Volume and structure of the thesis. The thesis includes introduction, three sections, the conclusion, the list of the used sources and the appendix. Work is presented on 173 pages of the typewritten text and illustrated by 13 pictures and 21 tables.

